

Regelbunden tillsyn i Hammerstaskolan

Förskoleklass,

Grundskola årskurs 1–9

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Botkyrka kommun och besökt Hammerstaskolan den 6 november. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: Kunskaper, Normer och värden samt Ledning och kvalitetsarbete. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om tillsynen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats ([www.skolinspektionen.se/Regelbunden tillsyn](http://www.skolinspektionen.se/Regelbunden_tillsyn)).

På de punkter där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 11 maj 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Fittjaskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Hammerstaskolan intervjuades rektorn, biträdande rektorer, elever, lärare samt elevvårdspersonal. Även information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever på Hammerstaskolan

Hammerstaskolan	Antal elever
Förskoleklass	48
Grundskola	360

Källa: Skolans egna uppgifter i samband med tillsynen år 2008

Hammerstaskolan ligger i den norra delen av Botkyrka kommun och tillhör kommunområdet Hallunda/Norsborg. Mer än 90 procent av eleverna har annat modersmål än svenska. I skolan finns två klasser i varje årskurs i förskoleklass och årskurs 1–9 utom för årskurs 6 och 9 som består av en klass vardera.

Under de senaste åren har skolan successivt byggt ut antalet årskurser och det är första året man har årskurs 9. Parallellt med utbyggnaden av antalet årskurser har man uppfört en ny byggnad för årskurs 7-9. Skolans elever har hemkunskap samt vissa laborationer i kemi och fysik i den närbelägna Kärsbyskolan. Skolverksamheten leds av en ledningsgrupp bestående av en rektor och tre biträdande rektorer. I anslutning till skolan finns även förskola och fritidshemsverksamhet som ligger inom en av biträdande rektorernas ansvarsområde. Kommunens ansvarstagande för dessa verksamheter beskrivs i separata verksamhetsrapporter.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde granskas:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar och bedömning:

Utbildningen i grundskolan sak syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter som eleverna behöver för att vara väl förberedda för fortsatta studier eller arbete samt delta i samhällslivet. I läroplan och kursplaner finns närmare angivet vilka kunskaper som eleverna ska ha förvärvat.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I ämnet svenska och svenska som andra språk uppnådde 75 respektive 78 procent av eleverna målen år 2007. I matematik nådde 73 procent målen och i engelska 80 procent. I övriga ämnen bedömer lärarna att måluppfyllelsen är högre, exempelvis i ämnena bild och slöjd är måluppfyllelsen 98 procent. Skolledningen är medveten om resultaten som dessutom sjunkit under de senaste tre åren och har vidtagit åtgärder för att utveckla undervisningen i matematik och att stödja ett språkutvecklande arbetssätt i all undervisning.

Eftersom det är första året skolan har årskurs 9 görs ingen bedömning av resultaten i de högre årskurserna i denna rapport.

Tillsynen visar att skolan arbetar för att förbättra elevernas kunskapsresultat men trots detta visar skolan en nedåtgående trend i sina kunskapsresultat. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver arbeta ytterligare för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

- 1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp resultaten i alla ämnen/ämnesområden i förhållande till styrdokumentens krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 1.2.3 Lärarna upprättar en framåtsyftande individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

Grundskoleförordningen ställer krav på att skolan upprättar en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Den ska vara framåtsyftande och skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Hammerstaskolan har vid tillsynstillfället inte genomfört utvecklingssamtal med alla elever. Skolinspektionen har vid sitt besök tagit del av planer som upprättats vårterminen 2008 samt en mall som ska användas i samtalen under höstterminen 2008. De elever som inspektörerna intervjuar har alla en individuell utvecklingsplan men förstår inte syftet med den. Skolinspektionen bedömer att de planer man tagit del av behöver utvecklas så att det framgår vilka åtgärder skolan ska vidta. Den mall som inspektörerna tog del av under sitt besök gav förutsättningar för detta.

Nya regler kring utvecklingssamtalet och den individuella utvecklingsplanen trädde i kraft den 15 juli 2008. Den individuella utvecklingsplanen ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen och dessa omdömen får vara betygslänkande men bör anpassas till elevens ålder och förutsättningar. Skolinspektionen förutsätter att de nya bestämmelserna om individuella

utvecklingsplaner och skriftliga omdömen ligger till grund för skolans fortsatta arbete i detta avseende.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

Motivering

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. I Hammerstaskolans yngre årskurser får eleven inte välja aktivitet på elevens val. Vissa av passen har alla elever rörelse och andra pass får eleven välja men först när eleven är färdig med veckans beting. Skolinspektionen bedömer att detta inte kan betraktas som ett allsidigt erbjudande till eleven vilket skola måste åtgärda.

Undervisning i svenska som andra språk skall om det behövs anordnas för elever som har ett annat modersmål än svenska. Eleverna vid Hammerstaskolan känner inte till om de läser svenska eller svenska som andra språk enligt skolledningen och de lärare som intervjuas. Enligt de elever som inspektörerna möter under inspektionen läser de svenska. Enligt skolledningen har flertalet lärare kompetens att undervisa i svenska som andra språk och all undervisning i svenska tar hänsyn till att den måste anpassas till att i princip alla elever har annat modersmål än svenska. Först vid betygssättningen beslutar läraren om betyg ska sättas i svenska eller svenska som andra språk. Skolinspektionen bedömer att det ska vara tydligt för eleverna vilken kurs de läser och blir bedömda och betygsatta i

1.3.2 Betyg sätts, intyg och studieomdömen utfärdas samt betygskatalog förs enligt författningarnas krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

Vid granskningen av betygskatalogen vid Hammerstaskolan framkom att inte alla lärare som undervisar i hemspråk signerat betygen samt att ändring av be-

tyg inte signerats av rektor.
Skolinspektionen bedömer att skolan måste åtgärda detta.

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

- 1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 1.4.2 Elevernas ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet och eleverna i den obligatoriska särskolan utvecklar sitt eget sätt att lära och tillit till sin egen förmåga.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Detta inflytande ska även öka med elevernas stigande ålder och mognad.

I Hammerstaskolan beskriver elever och lärare att det finns skillnader mellan graden av inflytande mellan olika lärare och att dessa skillnader inte kan hänföras till ett successivt ökat inflytande. Skolledningen medger att det saknas såväl struktur som system och rutiner i skolan för hur elevernas ansvarstagande och inflytande successivt ska öka. Flertalet av de elever som inspektörerna intervjuar uppger att det är lärarna som till största delen bestämmer undervisningens innehåll och utformning. Eleverna i de högre årskurserna framhåller dock att det finns goda exempel där de tillsammans med läraren har utformat undervisningen både till form och innehåll.

Skolinspektionen bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjlighet till inflytande över det egna lärandet så att detta inte är avhängigt av vilken lärare eleverna har.

6 (12)

- 1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och eleverna i den obligatoriska särskolan ges möjlighet till inflytande över hur deras utbildning utformas och till att påverka, vara delaktiga och ta ansvar.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

- 1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering
Enligt läroplanen ska läraren utgå från varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Skolan anges ha ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen, varför utbildningen aldrig kan utformas lika för alla. I Hammerstaskolan framkommer exempel där individanpassningen fungerar väl genom att elever får material av olika svårighetsgrad och undervisningen utformas utifrån elevernas olika förutsättningar och intressen. Men det framkommer också att individanpassningen i ett ämne eller en årskurs ofta är mycket lärarberoende. Elever ger i intervjuer exempel på att alla elever alltid jobbar med samma sak i ett läromedel i matematik. Flera elever i de lägre årskurserna säger

att de sällan får hoppa över något i läromedlen, även om de behärskar uppgiften i fråga, utan att "alla måste göra allting" och att elevens val tiden används till att "göra färdigt".

Med hänsyn till att elevernas kunskapsresultat överlag kan förbättras bedömer Skolinspektionen att det är av stor vikt att skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

Om det uppmärksammas att en elev har behov av särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet är det angeläget att denna form av särskilt stöd ges i enlighet med vad som anges i grundskoleförordningen.

Tillsynen i Hammerstaskolan visar att skolan inte har fungerande rutiner för att se till att elever i behov av studiehandledning på modersmålet får det. Enligt skolledning och intervjuade lärare är det modersmålsläraren som ger studiehandledning tillsammans med modersmålsundervisningen men att detta inte bygger på ett av rektor beslutat behov.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste försäkra sig om att alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet verkligen får det.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

Om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder åligger det enligt grundskoleförordningen rektorn att se till att behovet utreds och att åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. De åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av i Hammerstaskolan visar varierande kvalitet. Vissa av de kunskapsmål i ämnena som eleven inte har uppnått är moment som inte går att kopplas till uppnående målen i kursplanen, ex "har ej gjort fysikprovet" eller "har inte deltagit i momentet redskapsgymnastik". I flertalet program saknas en beskrivning för hur åtgärderna ska följas upp och

utvärderas. Skolinspektionen bedömer att innehållet i åtgärdsprogrammen behöver förbättras. Se även Skolverkets Allmänna råd För arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

2 Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att denna plan ska arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever.

Hammerstaskolans likabehandlingsplan, som inspektörerna tagit del av, innehåller bland annat en utförlig beskrivning av det förebyggande arbetet och arbetsgången vid kränkande behandling. Eleverna har via elevråd medverkat i framttagandet. Planens innehåll bedöms dock inte fullt ut uppfylla lagens krav på en likabehandlingsplan. En specifik redovisning utifrån en aktuell kartläggning av verksamhetens behov som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det närmaste året saknas. Även rutiner för akuta åtgärder

samt en beskrivning av hur uppföljning och utvärdering av planen ska göras saknas. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7).

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behövs så att likabehandlingsplanen uppfyller förordningens krav. I detta arbete bör beaktas att plankravet från den 1 januari 2009 framgår av 8 kap. 14 a § skollagen samt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567).

3 Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Skolan tar emot elever enligt bestämmelserna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.1.2 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.1.3 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	X

10 (12)

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 3.3.4 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

- 3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

- 3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X

Motivering

I förordningen om kvalitetsredovisning anges att varje skola, förskola och fritidshem årligen ska upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder som skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. En kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. En uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen.

Hammerstaskolans kvalitetsredovisning innehåller bland annat målområden, vissa resultat samt åtgärder för ökad måluppfyllelse inför nästkommande år. Skolinspektionens bedömning är dock att Hammerstaskolans kvalitetsredovisning inte fullt ut speglar det kvalitetsarbete som pågår i skolan. Det är även svårt att utläsa hur måluppfyllelse, analys och åtgärder hänger samman. Därigenom blir det svårt att följa upp och utvärdera om genomförda åtgärder haft avsedd

12 (12)

effekt. Elever och föräldrar har inte getts tillfälle att medverka i framtagandet av kvalitetsredovisningen i den utsträckning som anges i förordningen. Även en redovisning av likabehandlingsplanens uppföljning och utvärdering saknas.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte uppfyller förordningens krav på kvalitetsredovisning i fråga om innehåll samt elevers och föräldrars deltagande i upprättandet. Åtgärder behöver vidtas så att kvalitetsredovisningen uppfyller förordningens krav.

2009-02-10 Stockholm

Malin Winbladh

Lotta Hedén